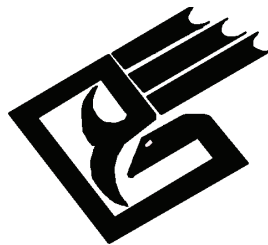

بسمه تعالی
جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی بوشهر
مدیریت پژوهشی، آمار و اطلاع رسانی پزشکی
«مدیریت پژوهشی»

گزارش نهایی طرح پژوهشی

عنوان طرح به فارسی:

طراحی وب پورتال کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد دانشگاه علوم پزشکی بوشهر

عنوان طرح به انگلیسی:

**Design of the web portal of BPUMS's Central Library and
Documentation Center**

نام و نام خانوادگی طرح دهندگان: **آزاد پاکنژاد**

دانشکده/آموزشکده/مرکز تحقیقاتی:

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی بوشهر
دانشکده پیراپزشکی – گروه کتابداری و اطلاع رسانی پزشکی

II.....	فهرست مندرجات
III	خلاصه طرح (حداکثر ۱۰۰ کلمه)
۱.....	بیان مسئله
۳.....	مشکلات و موانع اجرای پروژه
۴.....	بیان مسئله
۷.....	دلایل توجیه و ضرورت انجام طرح:
۸.....	۱۳- اهداف اصلی طرح (General Objectives)
۹.....	۱۴- سودمندی های پروژه (Beneficiaries of the Research Project)
۱۲.....	نتیجه گیری
۱۵.....	فهرست منابع:

خلاصه طرح (حداکثر ۱۰۰ کلمه)

طرح حاضر به طراحی وب پرتال کتابخانه مرکزی و مرکز اطلاع رسانی دانشگاه علوم پزشکی بوشهر پرداخت. در این راستا با استناد به استانداردهای شناخته شده در سطح جهانی برای طراحی وب سایت کتابخانه های دانشگاهی، مقالات منتشر شده در مجلات معتبر علمی - پژوهشی و نمونه وب سایت های مطرح کتابخانه های دانشگاهی داخل و خارج از کشور، الگوها و معیارهای مناسب انتخاب و جهت طراحی وب پورتال با بهره گیری از نرم افزارها و فناوری های موجود اعمال شد. جهت طراحی وب پورتال از فناوری نرم افزاری سیستمهای مدیریت محتوا^۱ استفاده گردید. یکی از مهمترین مزایای سیستم های مدیریت محتوا، مدیریت یکپارچه محتوای منابع به صورت پویا و فارغ از دانش برنامه نویسی وب می باشد. سیستم مدیریت محتوایی که جهت پرتال کتابخانه مرکزی دانشگاه استفاده شده است، با بهره گیری از آخرین فناوریهای روز دنیا جهت مدیریت محتوا و تعامل و میانکنش با کاربران طراحی و بهینه سازی شده است.

مراحل نهایی تست کاراییها و قابلیت های سی.ام.اس به صورت زنده انجام پذیرفت و از طریق آدرس <http://www.lib-bpums.ir> در دسترس می باشد. کلیه ماژولهای سیستم مدیریت محتوای پرتال به

نحو مطلوب اجرا و بارگذاری شد.

^۱ CMS: content management system

مقدمه بیان مسئله

"من هیچ وقت در مورد آینده فکر نمی کنم، زیرا به زودی فرا می رسد."

"آلبرت انشتین"

اکنون که ما در آغاز هزاره سوم به سر می بریم، زمان آن است که عمیقاً در مورد آینده و نقش کتابخانه ها و مراکز اطلاعاتی و راه های خلاق و مبتکرانه جهت سرویس دهی هر چه کاربر پسندانه تر بیندیشیم. انشتین بر این باور است که آینده زود خواهد آمد و حقیقت هم چیزی جز این نیست؛ این واقعیت ما را ملزم می کند تا با دقت برنامه ریزی نموده و راهبردها و راهکارهای خویش را در قبال مسئولیت سنگینی که در این دوره بر دوش داریم مشخص نمائیم، زیرا کتابخانه ها و مراکز اطلاع رسانی با اتکا به توان فناوریهای اطلاعاتی و ارتباطی، جزو حیاتی ترین و کانونی ترین زیرساختهای پیشرفت و توسعه علمی می باشند.

ظهور فن آوریهای نوین در عرصه اطلاعات و اطلاع رسانی همراه با رشد روز افزون اطلاعات و متعاقب آن جهانی شدن، نه تنها فرمت منابع اطلاعاتی بلکه زمان و مکان ارائه خدمات را نیز تحت الشعاع خود قرار داده است. کتابخانه و منابع آنها به طور نسبی در دنیای مجازی اینترنت قرار گرفته اند. اینترنت به عنوان یک شبکه ارتباطی و شاهراه اطلاعاتی در سطح جهان امکانات گسترده ای را برای انواع کتابخانه ها به ویژه کتابخانه های دانشگاهی فراهم آورده است تا آنها بتوانند کارکردهای گوناگون خود (فراهم آوری، سازماندهی و اشاعه اطلاعات) را در پاسخگویی به نیازهای اطلاعاتی جامعه مخاطب بهتر، سریعتر و موثرتر انجام دهند. از جمله امکاناتی که کتابخانه های دانشگاهی برای این هدف فراهم آورده اند وب سایت آنهاست. وب سایت کتابخانه ها در ابتدا به عنوان محلی برای معرفی کتابخانه و مجموعه آن مورد استفاده قرار می گرفت ولی با گسترش

قابلیت های اینترنت و دسترس پذیری اطلاعات بیشتر از طریق آن، وب سایت کتابخانه های دانشگاهی نیز از حالت معرفی صرف کتابخانه خارج شده و به عنوان دروازه اطلاعاتی یا وب پورتال برای دستیابی به اطلاعات موجود در سایت های مختلف، منابع اطلاعاتی الکترونیکی و مانند آن مورد استفاده قرار گرفته است. همزمان با این تغییر نگرش نسبت به وب سایت کتابخانه های دانشگاهی و ارائه اطلاعات بیشتر از طریق آن، نیاز به سازماندهی محتوای وب سایت ها نیز مطرح گردیده است. زیرا با توجه به حجم زیاد اطلاعات قابل دسترس در اینترنت و تنوع موضوعی آنها بدون سازماندهی محتوایی وب سایت، امکان مدیریت این سیل عظیم اطلاعاتی وجود نخواهد داشت. بنابراین کتابخانه های دانشگاهی ناگزیر هستند اطلاعات موجود در وب سایت های خود را به صورت مناسب و کارآمد سازماندهی نموده و بدین طریق کاربران را در رسیدن به اطلاعات مورد نیاز یاری دهند.

طرح حاضر با استفاده از استانداردهای شناخته شده در سطح جهانی برای طراحی وب سایت های کتابخانه های دانشگاهی، اجرا شد. در این راستا، منابع مطالعاتی شامل استانداردهای ایفلا و انجمن کتابداری و اطلاع رسانی آمریکا در رابطه با استانداردهای جهانی طراحی وب سایت کتابخانه های دانشگاهی؛ مقالات منتشر شده در مجلات معتبر علمی - پژوهشی؛ و نمونه های وب سایت های مطرح کتابخانه های دانشگاهی جهت الگوگیری مورد استفاده قرار گرفتند. سپس با بهره گیری از نرم افزارها و فناوری های موجود پورتال کتابخانه طراحی و بر روی وب بارگذاری گشت.

مشکلات و موانع اجرای پروژه

با توجه به اینکه طرح حاضر به طراحی وب پورتال کتابخانه مرکزی و مرکز اطلاع رسانی دانشگاه علوم پزشکی بوشهر می پردازد، لذا طبیعی است موانع سخت افزاری و نرم افزاری و زیرساختی خاصی در طول اجرای پروژه روند کار را به تعلیق می انداختند. مهمترین موانع اجرای پروژه را به طور اجمالی میتوان در موارد زیر دانست:

- موانع نرم افزاری

با توجه به اینکه پرتال فعلی زیرشاخه یا دامین فرعی سایت دانشگاه محسوب می گردد، از این رو جهت تنظیم دی.ان.اس های هاست جهت تنظیم دامین فرعی با نام **lib.bpums.ac.ir** می بایست با هاست اصلی پرتال (شرکت پرشین تولز) در تماس بوده و از طرفی دی.ان.اس های سرور سایت دانشگاه به شیوه ای تنظیم می گشت که دامین فرعی مزبور ایجاد گردد. از طرفی پرشین تولز امکان ایجاد دامنه فرعی فوق را به صورت مستقل نداشت زیرا ایجاد دامنه های فرعی **ac.ir** نیاز به مجوز رسمی وزارت خانه متبوع دارد. به لحاظ زمانی یکی از موانع اصلی اجرای پروژه همین امر بود که به طور کلی حدود ۵ ماه بارگذاری پرتال و به تبع آن اجرای پروژه را به تاخیر انداخت. هر چند چندین بار سعی بر تنظیم سرور با تنظیمات مربوطه انجام شد، با این وجود دامین فرعی فوق ایجاد نشد و پرتال دانشگاه با دامین و آدرس www.lib-bpums.ir بارگذاری شد.

در این راستا یکی دیگر از موانعی که به اتلاف زمانی منجر شد، تغییر آدرس و دامین قبلی تعریف شده برای سایت به دامین فعلی آن بود که این امر توسط شرکت پرشین تولز حدود سه هفته تا یک ماه اجرای پروژه را به تاخیر انداخت.

- موانع سخت افزاری

از آنجاکه یکی از مهمترین ویژگیهای هر پرتالی، به روزرسانی سریع محتوای آن می باشد. لذا جهت اختصاص یک ایستگاه کاری منصحر به فرد به عنوان سرور پرتال و به روزرسانی آن، مکاتباتی با کتابخانه و بخش آی.تی انجام شد که متاسفانه هنوز به سرانجام نرسیده است.

بیان مسئله

ظهور فن آوریهای نوین در عرصه اطلاعات و اطلاع رسانی همراه با رشد روز افزون اطلاعات و متعاقب آن جهانی شدن، نه تنها فرمت منابع اطلاعاتی بلکه زمان و مکان ارائه خدمات را نیز تحت الشعاع خود قرار داده است. کتابخانه و منابع آنها به طور نسبی در دنیای مجازی اینترنت قرار گرفته اند. اینترنت به عنوان یک شبکه ارتباطی و شاهراه اطلاعاتی در سطح جهان امکانات گسترده ای را برای انواع کتابخانه ها به ویژه کتابخانه های دانشگاهی فراهم آورده است تا آنها بتوانند کارکردهای گوناگون خود (فراهم آوری، سازماندهی و اشاعه اطلاعات) را در پاسخگویی به نیازهای اطلاعاتی جامعه مخاطب بهتر، سریعتر و موثر تر انجام دهند. از جمله امکاناتی که کتابخانه های دانشگاهی برای این هدف فراهم آورده اند وب سایت آنهاست. وب سایت کتابخانه ها در ابتدا به عنوان محلی برای معرفی کتابخانه و مجموعه آن مورد استفاده قرار می گرفت ولی با گسترش

قابلیت های اینترنت و دسترس پذیری اطلاعات بیشتر از طریق آن، وب سایت کتابخانه های دانشگاهی نیز از حالت معرفی صرف کتابخانه خارج شده و به عنوان دروازه اطلاعاتی یا وب پورتال برای دستیابی به اطلاعات موجود در سایت های مختلف، منابع اطلاعاتی الکترونیکی و مانند آن مورد استفاده قرار گرفته است. همزمان با این تغییر نگرش نسبت به وب سایت کتابخانه های دانشگاهی و ارائه اطلاعات بیشتر از طریق آن، نیاز به سازماندهی محتوای وب سایت ها نیز مطرح گردیده است. زیرا با توجه به حجم زیاد اطلاعات قابل دسترس در اینترنت و تنوع موضوعی آنها بدون سازماندهی محتوایی وب سایت، امکان مدیریت این سیل عظیم اطلاعاتی وجود نخواهد داشت. بنابراین کتابخانه های دانشگاهی ناگزیر هستند اطلاعات موجود در وب سایت های خود را به صورت مناسب و کارآمد سازماندهی نموده و بدین طریق کاربران را در رسیدن به اطلاعات مورد نیاز یاری دهند.

طرح حاضر با استفاده از استانداردهای شناخته شده در سطح جهانی برای طراحی وب سایت های کتابخانه های دانشگاهی، اجرا شد. در این راستا، منابع مطالعاتی شامل استانداردهای ایفلا و انجمن کتابداری و اطلاع رسانی آمریکا در رابطه با استانداردهای جهانی طراحی وب سایت کتابخانه های دانشگاهی؛ مقالات منتشر شده در مجلات معتبر علمی - پژوهشی؛ و نمونه های وب سایت های مطرح کتابخانه های دانشگاهی جهت الگوگیری مورد استفاده قرار گرفت. سپس با بهره گیری از نرم افزارها و فناوری های موجود پورتال کتابخانه طراحی و بارگذاری شد.

پیشینه داخلی:

وب سایت کتابخانه های مطرح داخل کشور:

- کتابخانه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی (<http://www.majlislib.com>).
- کتابخانه و مرکز اسناد و اطلاع رسانی آستان قدس رضوی مشهد (<http://www.aqlibrary.org>).
- کتابخانه و مرکز اطلاع رسانی دانشگاه تهران (<http://library.ut.ac.ir/persian/home>).
- کتابخانه و مرکز اطلاع رسانی دانشگاه فردوسی مشهد (<http://www.c-library.um.ac.ir>).

پیشینه خارجی:

وب سایت کتابخانه های دانشگاهی مطرح دنیا:

- Cambridge University Library: <http://www.lib.cam.ac.uk/>
- University of Michigan Library: <http://www.lib.umich.edu/>
- University of Virginia Library: <http://www.lib.virginia.edu/>

دلایل توجیه و ضرورت انجام طرح:

کتابخانه های دانشگاهی، به عنوان مرکزی جهت گردآوری، حفظ، سازماندهی و تبادل اطلاعات، دانش و علوم - اعم از کتاب، مقالات، نشریات، مواد دیداری و شنیداری، لوح های فشرده، و پایگاههای اطلاعاتی علمی - به شمار می روند. در حال حاضر که فناوری نوین، امکان دسترسی به منابع کتابخانه ای را از طریق شبکه وب جهانی برای همه کاربران مهیا کرده است؛ ضروری است تا وب پورتال یک کتابخانه دانشگاهی بتواند به بهترین وجه، وظیفه اطلاع رسانی خود را به کاربران وب انجام داده و آنها را در امر اطلاع یابی، پژوهش و تحقیق یاری نماید. وب پورتال کتابخانه مرکزی یک دانشگاه در حقیقت نقش رابط مجازی کتابخانه را با کاربران در محیط وب ایفا نموده و بازنمون تمام نمایی از عملکردها و فعالیتهای آن محسوب می گردد و نباید از مزیتها و تاثیرات آن غافل شد. عدم نیاز به حضور فیزیکی کاربران در محیط کتابخانه، اطلاع رسانی سریع و به موقع، امکان جستجوی بهینه و چندین کاربره در منابع الکترونیکی و کتابشناختی، امکان ارائه خدمات نوین کتابداری و اطلاع رسانی مانند خدمات مرجع الکترونیکی و غیره از جمله نقشهایی است که یک وب پورتال کتابخانه ای می تواند به صورت مطلوب آنها را به انجام رساند، مشروط بر اینکه شرایط و زمینه های آنها فراهم شده باشد.

با توجه به نقش اساسی وب سایتها و اطلاع رسانی مجازی و الکترونیکی در عصر کنونی، وب سایت یک کتابخانه آنهم در محیطی علمی- فرهنگی-پژوهشی باید پربارترین و در عین حال زیباترین بخش آن باشد تا کاربران را به محیط کتابخانه و مطالعه و تحقیق جذب نماید. از آنجا که وب سایت قبلی کتابخانه مرکزی و